

KUTASI KOVÁCS LAJOS

(Önéletrajz)

"Amer. Magyar Világ"
1976 okt. 3.

AZ ÖRÖKSÉG

Írta: KUTASI KOVÁCS LAJOS

Amikor a negyvenes évek elején írói pályámat kezdtem, a magyar irodalom egyik legnagyobb hatású irányzata a „népi írók” tábora volt. Nem volt ez a tábor egységes, nagy távolságot ölelt át a jobbtól a baloldalig, hisz a „népi írók” között voltak radikális szocialisták és kommunisták éppúgy, mint olyanok, akik a szélső-jobboldali irányzatok valamelyikével rokonszenveztek. A népi írók Még gyökerükben se voltak valamennyien népfiai. Erdélyi József, Illyés Gyula az uradalmak cseléd-sorából indult, Sinka István juhászbojtár volt, Szabó Pál kisparaszt, Veres Péter paraszt-napszámos — de Kodolányi János nemes dzsentrivadék, Németh László értelmiségi családból nőtt ki, a népi írókat elindító Athenaeum-könyvsorozat, a „Magyarország felfedezése” szerkesztője Sárközi György megéppenséggel pesti polgár. Ám, ma már irodalomtörténet, bárhonnan indultak ezek a magukat „népi íróknak” valló alkotók, s bármerre fordultak a kor politikai zűrzavarosában, bármekkora is voltak néha tévedéseik, szándékuk tiszta volt és nemes.

Az akkor még a magyarság több mint felét kitevő, gyökerében és hagyományaiban legtisztább magyar rétegre, a parasztságra irányították a figyelmet, a parasztság jogaiért, jobb életéért, elsősorban a földért, a földreformért harcoltak a feudális nagybirtokok árnyékában.

Kutasi Kovács
Lajos

Vidéki fiu voltam s mint kezdő tollforgató, egészen természetes, hogy a népi írókkal rokonszenvezem. Népfí voltam-e? Olyan értelemben, mint Erdélyi József vagy Veres Péter — alig. Városban születtem, nevelkedtem, falun jószerivel csak nyári vakáción, hétvégi kiránduláson jártam. Gyökereim azonban, apai ágon mégiscsak a néphez, a földhöz, a parasztsághoz kötöttek. Apai nagyapám, aki Pál névre hallgatott, hatholdas kisparaszt volt s fiai — az apám kivételével — mind parasztok is maradtak a falunkban, Markotán. István bátyám haláláig az ősi zsuppfedeles házban élt.

Apán viszont tizenkét éves korban elkerült a falujából, pincér lett Győrben, Pozsonyban, Galántán. Végül Veszprémbe került, ahol meg is állapodott. Fiatalon, még az első világháború előtt önállósította magát, a két háború között tekintélyes vendéglős lett, aki — azt hiszem — arra volt csak büszke, hogy az egykori mezitlábás parasztgyerekből a harmincas évek végére a „virilisták”, a legtöbb adót fizetők közé került a városban.

Igy hát módos polgár vagy kispolgár gyerekként nőttem föl. Matrózingem volt és csatos lakkcipőm, amikor az első elemibe beirattak, tizenkét éves koromban nem szántani és vetni tanultam, hanem a latin prepozíciókkal és ragozásokkal kinlódtam. Mindent megkaptam gyerekként, amit egy jómódu szülő gyereke megkapott azokban az időkben. Igaz, apám nem kényeztetett el, soha nem kaptam tőle „zsebpénzt”, azt magamnak kellett nyaranta megkeresnem. Így a nyári vakációk jó részében tizenöt éves koromtól fogva dolgoztam. Egyszer a földmérőknél cipeltem hátamon a műszeres ládát, máskor utépítésnél cementet zsákoltam vagy bérelszámolást csináltam s amit így nyáron megkerestem, az volt az évi zsebpénzem. (Nem volt rossz módszer, ajánlom a kedves szülők figyelmébe!

Az én gyerekeim is így nőttek föl a doktori diplomá-
kig!) Igaz viszont, hogy Tihanyi szabó varrta a
ruháimat, Wagner cipész készítette a cipőimet. Igazi
városi gyerek voltam.

Falusi paraszt-rokonainkkal alig-alig tartottuk a
kapcsolatot. Apám évente ha egy-egy levelet váltott
valamelyik testvérével. Igaz, nagy volt a távolság is,
Markota a Kis-Alföldön van, Veszprém a Bakony
alján. Emlékezetem szerint a fárasztóbb és hosszabb,
bonyolultabb volt Veszprémből Markotára utazni
(„utolsó posta Kony”, irtuk rá a levélre, mintha
Kónyon tul már a madár se járna, vagy legfeljebb csak
a madár!), mint ma Londonból New Yorkba repülni.

Nagyobbrészt csak „városi” unokatestvéreimet
ismertem, anyai részről, a „falusi” unokatestvéreim-
ről inkább csak tudtam, a legtöbbször soha nem is
találkoztam. Pedig volt vagy tizenhat.

Apám városi ember lett, ritkán, öt-hat évenként
ha ellátogatott a falujába. Nem lelkesedett a paraszti
életformáért, testvéreit örökké arra buzdította, hogy
fiaikkal ipart taníttassanak.

Ám, amikor hatvanéves elmúlt, nagy kertes
házat vásárolt a városi házunk mellé s minden hét
végén kijárt oda dolgozni. Nyeste a fákat, bokrokat,
kapálta a gyomot, ásott, permetezett s olyan büszke
volt a kertjében termett körtére, almára, ribizikére, sőt
még a savanyu, mihaszna, lugasban nőtt szőlőre is,
mint virilista mivoltára. Anélkül, hogy ez
tudatosodott volna benne, visszahajolt a földhöz, a
paraszt ősök örök mozdulatával.

Huszas éveimben, mint említettem, a népi
írókkal rokonszenveztem s ma is, a modern magyar
irodalom egyik legszebb hajtásának tartom a népi
írók immár klasszikussá érett alkotásait. Voltaképp
azonban nem paraszt-őseim öröksége vitt a népi írók
felé, nem származásom, hanem a kor szelleme.

Ám amikor mostanság Finchleyben ásom a
lányom kertjét, aggódva figyelem, nem hervad-e el az
átültetett rózsabokor, örülök, ha az eső öntözi meg a
kertet s bosszant, ha elszárad valamelyik bokor —
mindez nem romantika csupán.

Ugy látszik génjeimben hoztam magammal
valamit, ami a földhöz köt. Az örökséget — paraszt
őseimtől.

(London)